

การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เด็กด้วยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง

นางสาวสุวรรณี ยะทะกร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2538

ISBN 974-632-967-7

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PROCESS FOR EDUCATIONAL
DISADVANTAGED CHILDREN IN CONSTRUCTION AREAS**

Miss Suwannee Yahakorn

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy**

Curriculum and Instruction Program

Graduate School

Chulalongkorn University

1995

ISBN 974-632-967-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนากระบวนการเรียนการสอน เสริมด้วยโอกาสทางการศึกษา ในแหล่งก่อสร้าง
โดย	นางสาวสุวรรณี ยะทะกร
ภาควิชา	คณะกรรมการบริหารหลักสูตรคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แคมมณี ดร.กิตติยา พงษ์จจา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

[Handwritten signature]

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ ฤงสูวรรณี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....*[Signature]*.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุมิตรา ช่างวัฒนกุล)

.....*[Signature]*.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทศนา แคมมณี)

.....*[Signature]*.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณีศักดิ์)

.....*[Signature]*.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เคท)

.....*[Signature]*.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ บิดยานนท์)

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

ผู้วิจัย ยหะกร : การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง (THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PROCESS FOR EDUCATIONAL DISADVANTAGED CHILDREN IN CONSTRUCTION AREAS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร.กิตติยา แคมมณี, ดร.กิตติยา พรสัจจา, 351 หน้า. ISBN 974-632-976-7

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ซึ่งประกอบด้วยหลักการ วิธีการ ขั้นตอนและเทคนิคการสอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง รวมทั้งบัจฉัยสนับสนุนการสอนดังกล่าว

กระบวนการวิจัยมี 8 ขั้นตอน คือ 1) การสร้างกระบวนการเรียนการสอน 2) การพัฒนาและประมวลเนื้อหาสำหรับสอน 3) การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบเครื่องมือ 4) ทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน 5) การวิเคราะห์ผลการทดลอง 6) การประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ 7) การปรับปรุงกระบวนการ 8) การสร้างคู่มือครู

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. หลักการที่นำมาใช้ในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎีที่สามารถช่วยตอบสนองต่อความต้องการและปัญหาต่าง ๆ ของเด็กในสภาพการณ์ที่เด็กเผชิญอยู่ ซึ่งได้แก่ ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม ทฤษฎีเกี่ยวกับอัตมโนทัศน์ ทฤษฎีความคาดหวัง หลักบูรณาการ และหลักพุทธคำลัทธิ ในเรื่องครูที่เป็นกัลยาณมิตร

2. วิธีการที่นำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับศิษย์ การตอบสนองในสิ่งที่เด็กขาดแคลน การให้เด็กเลียนแบบพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสมโดยครูคอยให้กำลังใจ และความคาดหวังที่ดีแก่เด็ก

3. กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน คือ ขั้นตอนการสอน และบัจฉัยสนับสนุนการสอน โดยขั้นตอนการสอนมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นสร้างแรงจูงใจ 2) ขั้นเสนอตัวแบบแก่เด็ก 3) ขั้นให้ความคาดหวังและให้ทำตามตัวแบบ 4) ขั้นส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ 5) ขั้นสร้างความภาคภูมิใจ ส่วนบัจฉัยสนับสนุนการสอน ได้แก่ 1) ครูที่มีลักษณะเป็นกัลยาณมิตร 2) สื่อการศึกษาประเภทต่าง ๆ 3) คู่มือครู 4) ระบบการคัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับเด็ก

4. เทคนิคการสอนที่ใช้ในกระบวนการเรียนการสอน ได้แก่ เทคนิคการใช้สิ่งจูงใจ เทคนิคการใช้ตัวแบบ และเทคนิคการให้ความคาดหวัง เทคนิคการบูรณาการทักษะการเรียนรู้

5. กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ 1) มีขั้นตอนการสอนซึ่งตอบสนองความต้องการของเด็ก 2) เน้นการเรียนรู้จากตัวแบบที่ดี และเสริมสร้างอัตมโนทัศน์ที่ดีให้แก่เด็ก 3) ในแต่ละขั้นตอนครูสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตอบสนองความต้องการทางการเรียนของเด็กที่มีพื้นฐานความรู้ ความต้องการ และความสนใจต่างกันถึง 4 ระดับ

6. คู่มือครูที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย สาระสำคัญ คือ 1) คำชี้แจงการใช้คู่มือครู 2) รูปภาพชีวิตและสภาพการเรียนรู้ของเด็ก 3) แนวทางการพัฒนาเด็ก 4) การเลือกเนื้อหาสำหรับสอนเด็ก 5) การใช้กระบวนการเรียนการสอน 6) ตัวอย่างแผนการสอนและเอกสารประกอบการจัดการเรียนการสอนสำหรับให้ครูนำไปใช้จัดการเรียนการสอนได้

7. ผลการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนในศูนย์เด็กก่อสร้าง 3 แห่ง พบว่า กระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ เด็กมีความรู้ เจตคติ และการนำความรู้ที่เรียนไปปฏิบัติสูงขึ้นในทุกด้าน ส่วนครูผู้ทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอนประเมินตนเองด้านความรู้และด้านเจตคติสูงขึ้น แต่ด้านสมรรถภาพการสอนสูงขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด 4 คน ใน 6 คน เนื่องจากลักษณะเฉพาะของบุคคลไม่เอื้ออำนวย สำหรับความพึงพอใจต่อการใช้กระบวนการเรียนการสอนอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารสำนักวิทยบริการและการสอน ..... ลายมือชื่อนิติดี ..... ศิวพรณี ยหะกร
สาขาวิชา ..... หลักสูตรและการสอน ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ..... รศ.ดร. กิตติยา แคมมณี
ปีการศึกษา ..... 2538 ..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม ..... ศิวพรณี ยหะกร

C440050 : MAJOR CURRICULUM AND INSTRUCTION

KEY WORD: EDUCATIONAL DISADVANTAGED CHILDREN / IN CONSTRUCTION AREAS

SUWANNEE YAHAKORN : THE DEVELOPMENT OF INSTRUCTIONAL PROCESS FOR EDUCATIONAL DISADVANTAGED CHILDREN IN CONSTRUCTION AREAS. THESIS

ADVISOR : ASSO. PROF. TISANA KHEMMANI, PH.D., KITIYA PORNSATHJA, PH.D. ๓๕1 pp. ISBN 974-632-967-7

The purpose of this research was to develop the instructional process for educational disadvantaged children in construction areas including principles, process, methods and instructional techniques as well as the supportive elements.

The research procedures consisted of 8 phases :- 1) developing the instructional process 2) selecting the instructional content 3) constructing and validating the research instruments 4) experimenting the instructional process 5) analyzing the research results 6) evaluating the efficiency of the process 7) improving the process and 8) constructing the teacher's manual.

The research results were as follows :-

1) The principles used as basis in developing instructional process consisted of theories and notions which were responsive to the children's needs and problems in their particular situation. These included motivation theories, social cognitive theory, self-concept theories, expectation theory, principles of integration, and notions on character of the teacher as a "good friend" to children

2) The methods employed in instructional process were : establishing good relationship between teachers and students, being responsive to the children's physical needs, encouraging children to learn from positive models and making the children aware of the teachers' positive expectation.

3) The developed instructional process consisted of 2 main elements; the instructional steps and supportive elements. The instructional steps were first, establishing relationship and creating motivation, second, introducing the model to the children, third, providing suitable modeling and giving positive expectation, fourth, promoting the learning skills and fifth, fostering self-concept and pride in oneself. The supporting elements were :- first, the character of the teacher as a "good friend" to children, second, the utilization of instructional media, third, the teacher's manual and fourth the system of collecting the children's information.

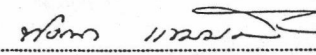
4) The techniques employed in instructional process included motivation techniques, modeling techniques, and expectation techniques.

5) The developed instructional process had 3 significant characteristics. First the instructional steps fulfilled the children's needs. Second, it encouraged learning from positive models and enhanced the children's self-concepts. Third, the instructional activities were designed in a way that met the needs of children of 4 different age-groups.

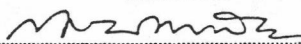
6) The developed teacher's manual consisted of 6.1) instructions for the users, 6.2) nature and conditions of the children's lives and learning, 6.3) guidelines for developing the children, 6.4) selection of contents, 6.5) implementation of the instructional process, 6.6) samples of lesson plans and supplementary document.

7) It was found from the experimentation in 3 sites that the instructional process was efficient as the children gained higher scores in knowledge, attitude and application of knowledge. The teachers also gained higher scores in knowledge and attitude, but for the teaching skills, 4 out of 6 teachers gained higher scores due to their unique characteristics. However, satisfaction toward the instructional process of all the teachers were at the high to highest levels.

ภาควิชา คณะกรรมการบริหารสาขาหลักสูตรและตำราเรียน คำกรณีย์ ขจรกุล

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

2538

ปีการศึกษา ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างสูงจาก รองศาสตราจารย์ ดร.ทีศนา แคมมณี อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัยที่ได้ให้คำแนะนำ ช่วยเหลือสิ่งต่าง ๆ ทุกด้าน ด้วยความเมตตายิ่ง ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.สุจริต เพียรชอบ ศาสตราจารย์ ดร.จรรยา สุวรรณทัต รองศาสตราจารย์ ดร.สุมิตรา ยิ่งวัฒนกุล รองศาสตราจารย์ ดร.นิยมศรี เคท รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ ปิตยานนท์ ดร.กิตติยา พรสัจจา ที่กรุณาแนะนำการแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่ยิ่ง

ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ศรินธร สิริวิหะนันท์ อาจารย์ ไพจิตร สดวกการ อาจารย์ไพรัช สู่แสนสุข อาจารย์ชาติชาย ม่วงปฐม อาจารย์บังอร เสรีรัตน์ อาจารย์ บรรเจอดพร รัตนพันธ์ และอาจารย์วิโรจน์ วัฒนานิมิตกุล ที่ให้ความช่วยเหลือตลอด ระยะเวลาการวิจัย

ขอขอบคุณ พ่อ กับ แม่ ที่ปกรณัม ที่อรรถพล ที่และน้องทุกคน ที่ให้ความรัก ให้กำลังใจ และช่วยเหลือผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบคุณ อาจารย์ สมสมัย ลมุนพันธ์ ราชกรีฑาสโมสร และสภาวิจัยแห่งชาติ ที่ให้ทุนการศึกษา และทุนวิจัย

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยกราบขอบพระคุณ คุณสมพงษ์ พังเจริญจิตต์ ผู้ช่วยเลขานุการ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และสนับสนุน ตั้งแต่ผู้วิจัยเริ่ม เข้าศึกษา จนกระทั่งจบการศึกษา

สุวรรณดี ยหะกร

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
ขอบเขตของการวิจัย.....	7
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	8
ข้อจำกัดของการวิจัย.....	8
สมมุติฐานของการวิจัย.....	8
ค่าจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย.....	11
2 วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง.....	13
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับกรรมกรและลูกกรรมกรก่อสร้าง.....	13
ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเหลือด้าน การศึกษาแก่เด็กในแหล่งก่อสร้าง.....	16
รายละเอียดเกี่ยวกับศูนย์เด็กก่อสร้างที่ผู้วิจัยไปศึกษางาน.....	19
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษาที่เหมาะสมกับสภาพเด็ก.....	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
2	สภาพการทำงานของครูที่สอนเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง แนวคิด ทฤษฎี หลักการ เรียนรู้และหลักการสอนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนา กระบวนการเรียนการสอนเด็กฯ	31 33
	ทฤษฎีพัฒนาการตามวัยของอีริคสัน.....	33
	ทฤษฎีจิตวิทยาของกลุ่มมนุษย์นิยม.....	34
	ทฤษฎีเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจ.....	38
	ทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคม.....	40
	ทฤษฎีเรื่องความคาดหวัง.....	45
	ทฤษฎีเกี่ยวกับฮัตมโนทัศน์.....	47
	หลักการเรียนรู้ของเด็กด้อยโอกาส.....	50
	หลักบูรณาการ.....	55
	หลักพุทธศาสตร์.....	63
3	วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
	การสร้างกระบวนการเรียนการสอน.....	66
	การพัฒนาและประมวลเนื้อหา.....	68
	การสร้างแบบประเมินผลการจัดการเรียนการสอนของครู แบบประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก และการตรวจสอบคุณภาพ ของแบบประเมินผล.....	68 68
	การทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน.....	70
	การวิเคราะห์ผลการทดลอง.....	73
	การประเมินประสิทธิภาพกระบวนการ.....	73
	การปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน.....	74
	การสร้างคู่มือครู.....	75

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	75
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	76
4 ผลการสร้างกระบวนการเรียนการสอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาใน	
แหล่งก่อสร้าง.....	77
ผลการสร้างกระบวนการเรียนการสอน.....	77
ผลการตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมในการนำแบบประเมินผล	
ไปใช้.....	139
5 ผลการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษา	
ในแหล่งก่อสร้าง.....	141
ผลการทดลองใช้กระบวนการเรียนการสอน.....	141
ผลการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการเรียนการสอน.....	208
ผลการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน.....	216
รายละเอียดคู่มือครู.....	218
รายละเอียดของหลักการ วิธีการ ขั้นตอน และเทคนิคการสอน.....	219
6 ผลการวิจัย.....	232
สรุปผลการวิจัย.....	232
อภิปรายผลการวิจัย.....	236
ข้อเสนอแนะ.....	248
รายการอ้างอิง.....	251
ภาคผนวก.....	257
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	258
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	260
ภาคผนวก ค บันทึกการสังเกตการจัดการเรียนการสอนของครู.....	288
ประวัติผู้เรียน.....	342

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ผลการกำหนด เนื้อหาที่ใช้สอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง.....	143
2 คะแนนพัฒนาการของครูสอน เด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาในแหล่งก่อสร้าง ด้านสมรรถภาพการสอน ด้านความรู้ และด้านจิตคติ.....	177
3 คะแนนพัฒนาการด้านความรู้ ตาม เนื้อหาที่เด็กเรียน.....	181
4 คะแนนพัฒนาการด้าน เจตคติของเด็กในศูนย์เด็กก่อสร้างทั้ง 3 แห่ง.....	191
5 ผลด้านการนำความรู้ที่เด็กเรียนไปปฏิบัติ แยกตามระดับอายุเด็กในศูนย์เด็ก ก่อสร้างทั้ง 3 แห่ง.....	198
6 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ (ด้านเด็ก).....	208
7 ผลการประเมินประสิทธิภาพของกระบวนการ (ด้านครู).....	210
8 สรุปความคิดเห็นของครูในศูนย์เด็กก่อสร้างทั้ง 3 แห่ง เกี่ยวกับการใช้ กระบวนการ.....	215